

Competentiegericht leren in een innovatieve leeromgeving

Competentiegericht leren wordt steeds belangrijker, zowel in het (groen) onderwijs als daarbuiten. Denk bijvoorbeeld aan het ontwikkelen van innovatief ondernemerschap en leren op de werkplek. Bij competentiegericht leren gaat het om het in samenhang ontwikkelen van 'hoofd' (kennis, cognitie), 'hart' (attitudes, waarden, passie) en 'handen' (vaardigheden, handelen, doen). Niet zozeer staat het vergaren van kennis centraal, maar het ontwikkelen van bekwaamheden die essentieel zijn voor de uitvoering van taken in een concrete praktijksituatie (vaak in een beroepspraktijk). Dergelijke competenties kunnen doorgaans het beste ontwikkeld worden in een authentieke leeromgeving, aan de hand van echte taken, echte problemen of uitdagingen zoals die zich voor doen in de alledaagse werkelijkheid.

Dat leren in een concrete praktijksituatie gaat deels vanzelf (van iedere ervaring leer je wel iets), maar vaak moet er een beetje bij geholpen worden. Dat kan door het beïnvloeden van de inrichting van de 'leeromgeving' (bijvoorbeeld prikkelend, veilig, uitdagend), de 'cultuur' waarvan de praktijksituatie deel uit maakt (bijvoorbeeld een lerende cultuur waarin interactie, uitwisseling, feedback, samenwerking wordt aangemoedigd) en door de ontwikkeling/selectie van de 'mensen' (bijvoorbeeld open, reflexief, leergierig). Dit alles kan ertoe bijdragen dat een praktijksituatie een goede leeromgeving vormt.

Het komt ook vaak voor dat er meer specifieke (leer)doelen worden nagestreefd, zoals het vormen van een gezamenlijke toekomstvisie, het ontwerpen van de kas van de toekomst of het versterken van ondernemerschap. Dit soort doelen vraagt om gerichte leeractiviteiten die niet altijd te realiseren zijn binnen een geheel authentieke omgeving. In dat geval kunnen zogenaamde maatgerichte inspirerende leeromgevingen (ILO's) goed van pas komen. Bij een ILO op maat is er sprake van een afgebakend onderdeel van een doelbewust ontworpen leertraject. In de tabel worden twaalf ILO's beschreven met de daarbij

Twaalf innovatieve leeromgevingen (ILO's) en hun kern, belangrijkste werkvormen en resultaat.

De ILO's zijn in eerste instantie bedoeld voor ondernemers, maar kunnen (deels) ook gebruikt worden voor leeromgevingen in het onderwijs. Deze tabel biedt een eerste aanwijzing voor een keuze van een ILO. Voor het bepalen van die keuze geeft deze tabel het antwoord op twee vragen:

- > Welk resultaat willen we met het leertraject bereiken?
- > Welke werkvormen zouden we mogelijk kunnen toepassen?

passende doelen en werkvormen (Gielen et al, 2006). Zo komen de masterclass, de clinic, de boksring, utopia en de keukentafel aan bod. Ook het populaire 'speed-daten' kan gezien worden als een ILO op maat, gericht op het leggen van relaties en het bevorderen van samenwerkingsverbanden.

Arjen Wals

Inspirerende leeromgeving	Kern	Werkvormen	Resultaat
1 Masterclass	Master geeft aanwijzing aan ondernemers, bewustwording, alternatieven voor verbetering	<ul style="list-style-type: none"> > Workshops (over problemen, kansen, conflicten en dilemma's) > Cases > Kort geding 	Inzicht en ervaringskennis
2 Clinic	Specifieke training, kort, intensief, vraag centraal	<ul style="list-style-type: none"> > Demonstraties > Audits > Benchmarking 	Vaardigheid
3 Atelier	Creativiteit, scheppend vermogen, zelfexpressie, intuïtie	<ul style="list-style-type: none"> > Brainstormen > Mindmapping > Creatieve sessies > Scenario-ontwikkeling 	Nieuw perspectief
4 Laboratorium	Experimenteren, haalbaarheid, zekerheid	<ul style="list-style-type: none"> > Modelontwikkeling > Praktijksimulatie > Onderzoek > Conceptontwikkeling 	Haalbaarheid van oplossingen
5 Academie	Multi-/transdisciplinair, van wetenschap naar praktijk	<ul style="list-style-type: none"> > Colleges > Lezingen > Seminars > Symposia 	Multidisciplinaire toepassing van wetenschappelijke inzichten
6 Generale repetitie	Samen oefenen om te presteren onder leiding van een regisseur	<ul style="list-style-type: none"> > Training > Regie > Samenspel en routines ontwikkelen > Presentatie 	Gezamenlijke routine
7 Ondernemerscafé	Incidenteel leren, toevallige ontmoetingen, infotainment, conculeren	<ul style="list-style-type: none"> > Lezing > Discussie > Teamquiz > Sociodrama 	Nieuwe netwerken
8 Boksring	Competitieve omgeving waarin beter presteren beloond wordt	<ul style="list-style-type: none"> > Debat > Paneldiscussie > Game > Training en coaching gericht op prestatie > Competitie 	Verbeterde prestatie
9 Keukentafel	Rustige, veilige omgeving waarin op basis van een vertrouwensband gepraat wordt	<ul style="list-style-type: none"> > Dialoog > Groepsgesprek > Coachingsgesprek > Reflectiegesprek > Adviesgesprek 	Verdieping netwerk
10 Utopia	Groep mensen zet zich actief in voor een ideaal of gezamenlijk belang	<ul style="list-style-type: none"> > Discussie > Onderhandeling > Presentatie aan publiek 	Vernieuwing
11 Studieclub	Uitwisselen van praktijkervaringen op basis van wederzijds vertrouwen	<ul style="list-style-type: none"> > Storytelling > Bedrijfsbezoek > Bedrijfsaudit > Systeemanalyse > Voordracht 	Spiegel op bedrijfsresultaten
12 Expeditie	Nieuwe inspiratie zoeken door buiten de grenzen van het bekende te treden	<ul style="list-style-type: none"> > Excursie > Blind date > Studiereis > Survival > Reisverslag 	Zelfkennis en nieuwe normen en waarden